

CZU: 336.228.34:343.72 + 351.713

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3978163>**O MODALITATE DE REDUCERE A FRAUDEI FISCALE: ASPECT TEORETIC***Iulia CĂPRIAN**Universitatea de Stat din Moldova*

În lucrare se propune o modalitate de optimizare a raportului dintre funcția ce determină cuantumul impozitului și funcția ce determină cuantumul amenzii pentru fraudă comisă. Prin intermediul acestui raport pot fi majorate veniturile în buget, reduse eforturile financiare ale structurilor fiscale de control, precum și numărul fraudelor fiscale din partea contribuabilului, poate fi creat un sistem autoreglat de autocontrol al fluxurilor financiare. Suplimentar, se aduc argumente în favoarea reducerii cuantumulului impozitului, majorării mărimii amenzilor respective.

Cuvinte-cheie: contribuabil, impozit, venituri, cheltuieli, fraudă fiscală, evaziune fiscală, autocontrol, taxe, Buget de Stat, control fiscal, cod fiscal, evidență contabilă, contestație.

A WAY TO REDUCE TAX FRAUD: THEORETICAL ASPECTS

In this thesis we propose a way of optimization of the relationship between the function that determines the tax amount and the one that determines the amount of the fine for the fraud that has been committed. The escalation of this relationship could increase budget incomes, could also reduce financial efforts of tax control organizations, reduce tax frauds. This could also create an autonomous system an autonomous system that has full control of financial incomes. Also, we bring arguments for reducing the tax amount and for the major increase in fines against the frauds that have been committed.

Keywords: contributor, tax, incomes, costs, tax fraud, tax evasion, self-control, taxes, state budget, tax control, fiscal code, accounting, appeal.

Introducere

O taxă este o povară „pecuniară” pusă asupra indivizilor sau proprietarilor pentru a sprijini guvernul cu o plată impusă de autoritatea legislativă. Un impozit nu este o plată voluntară sau donație, ci o contribuție silită, impusă de autoritatea legislativă și este „orice contribuție impusă de guvern sub numele de taxă, tribut, datorie, acciz, subvenție, ajutor, aprovizionare sau alt nume”. A impozita (din latină *taxo – estimez*) înseamnă a impune un contribuabil (o entitate individuală sau juridică), de către stat sau de echivalentul funcțional al unui stat, la o taxă financiară sau la alte taxe a căror neplată este pedepsită de lege. Impozitele sunt, de asemenea, impuse de mai multe diviziuni administrative. Impozitele constau din impozite directe sau indirecte și pot fi plătite în bani sau în echivalent de muncă (forță de muncă nesalarată – adesea, dar nu întotdeauna). Impozitele sunt cunoscute din antichitate și se presupune că au apărut în cadrul primelor formațiuni statale, fiind determinate de necesitățile întreținerii materiale a celor ce exercitau forța publică, îndeplinind atribuțiile autoritare de conducere statală. De la apariția lor, impozitele au fost concepute și aplicate diferit, fapt condiționat de dezvoltarea economico-socială și de cheltuielile publice acceptate în fiecare stat [1, p.107].

Încălcările fiscale și răspunderea pentru ele conform Codului fiscal

Tragerea la răspundere pentru încălcare fiscală înseamnă aplicarea de către organul fiscal a unor sancțiuni față de persoanele care au săvârșit încălcări fiscale. Temei pentru tragerea la răspundere pentru încălcare fiscală este însăși încălcarea fiscală. Pot fi trase la răspundere fiscală atât persoanele fizice, cât și cele juridice care au săvârșit încălcări fiscale, acestea urmând a fi sancționate administrativ sau penal (după caz).

Încălcarea fiscală este o acțiune sau inacțiune, exprimată prin neîndeplinire sau îndeplinire neadecvată a prevederilor legislației fiscale, prin încălcarea drepturilor și intereselor legitime ale participanților la raporturile fiscale. Încălcările fiscale pot fi semnificative și nesemnificative. Încălcarea fiscală se consideră nesemnificativă dacă suma impozitului sau taxei constituie până la 100 de lei pentru persoanele fizice care nu desfășoară activitate de întreprinzător și până la 1000 de lei pentru persoanele fizice care desfășoară activitate de întreprinzător și persoanele juridice, inclusiv pentru fiecare perioadă fiscală în parte – în cazul nedeclarării, declarării tardive sau diminuării impozitului sau taxei. Sunt pasibile de răspundere pentru încălcare fiscală contribuabilii persoane juridice și fizice care au săvârșit o încălcare fiscală. În conformitate cu prevederile art.132 din Codul fiscal, sarcina de bază a organului fiscal constă în exercitarea controlului asupra respectării legislației

fiscale, asupra calculării corecte, vărsării depline și la timp la buget a sumelor obligațiilor fiscale. Respectiv, pentru încălcările fiscale, organul fiscal aplică sancțiuni fiscale. Astfel, în Titlul V „Adminstrare fiscală” al Codului fiscal sunt prevăzute următoarele tipuri de încălcări fiscale:

Tabel

Încălcări fiscale prevăzute în Titlul V al Codului fiscal

Încălcări fiscale	Articolul din Cosul Fiscal
Împiedicarea activității organului fiscal	art.253
Neutilizarea mașinilor de casă și de control	art.254
Neprezentarea informației despre sediu	art.255
Nerespectarea regulilor de evidență a contribuabililor	art.256
Încălcarea regulilor de ținere a evidenței contabile în scop fiscal	art.257
Încălcarea de către instituțiile financiare (sucursale sau filialele acestora) a modului de decontare	art.259
Nerespectarea modului de întocmire și de prezentare a dării de seamă fiscal și a facturii fiscale în registrul general electronic al facturilor fiscale	art.260
Încălcarea regulilor de calculare și de plată a impozitelor și taxelor	art.261
Lipsa „Timbrelor de acciz”	art.262
Nerespectarea regulilor de comercializare a țigaretelor cu filtru	art.262
Nerespectarea regulilor de executare silită a obligației fiscale	art.263

Împiedicarea controlului fiscal prin neasigurarea accesului în încăperile de producție, în depozite, în locurile de păstrare a bunurilor, în spațiile comerciale și în spațiile cu o altă destinație, prin neprezentarea de explicații, date, informații și documente, necesare organului fiscal, asupra problemelor ce apar în timpul controlului, prin alte acțiuni sau inacțiune se sancționează cu amendă de 5000 de lei. Persoanele fizice se sancționează cu o amendă în mărime de 500 de lei, iar cele juridice – în mărime de 5000 de lei pentru neexecutarea cerințelor din citația bancară sau din citația Serviciului Fiscal de Stat. Dacă persoanele prezintă documente care justifică imposibilitatea prezentării acestora la Serviciul Fiscal de Stat, amenzi nu se aplică.

Conform prevederilor art.254 CF, **Desfășurarea unei activități fără a avea mașină de casă și de control**, în cazul în care actele normative în vigoare prevăd folosirea ei, se sancționează cu amendă în mărime de 7000 de lei pentru fiecare caz de încălcare, iar desfășurarea activității fără utilizarea mașinii de casă și de control existente sau cu utilizarea mașinii de casă și de control defectate, nesigilate în modul stabilit sau neînregistrate la organul fiscal, se sancționează cu amendă în mărime de 5000 de lei pentru fiecare caz de încălcare.

Transportarea călătorilor în microbuz, autobuz, autocar, fără bilete, fără bon de casă emis de mașina de casă și de control cu memorie fiscală sau fără document de strictă evidență cu preț fixat, confecționat în modul stabilit de Guvern, se sancționează cu amendă în mărime de 3000 de lei pentru fiecare caz de încălcare.

Neprezentarea, prezentarea cu întârziere sau prezentarea organului fiscal a unor informații neveridice despre sediul sau despre schimbarea sediului contribuabilului, al subdiviziunilor lui (filialelor, reprezentanțelor, sucursalelor, secțiilor, magazinelor, depozitelor, unităților comerciale etc.) se sancționează cu amendă în mărime de 4000 de lei.

Modificarea sau închiderea de către instituția financiară (sucursala sau filiala acesteia) a contului bancar al contribuabilului (cu excepția conturilor de credit, de depozit la termen și provizorii (de acumulare a mijloacelor financiare pentru formarea sau majorarea capitalului social), precum și a conturilor persoanelor fizice care nu sunt subiecți ai activității de întreprinzător) fără certificatul organului fiscal ori cu încălcarea regulilor stabilite de legislație sau neprezentarea ori prezentarea tardivă organului fiscal a informației despre modificarea sau închiderea contului bancar al contribuabilului (cu excepția conturilor de credit, de depozit la termen și provizorii (de acumulare a mijloacelor financiare pentru formarea sau majorarea capitalului social), precum și a conturilor persoanelor fizice care nu sunt subiecți ai activității de întreprinzător) se sancționează cu amendă în mărime de 6000 de lei.

Efectuarea de către instituția financiară (sucursala sau filiala acesteia) a unor operațiuni pe contul bancar al contribuabilului (cu excepția conturilor de credit, de depozit la termen și provizorii (de acumulare a

mijloacelor financiare pentru formarea sau majorarea capitalului social), precum și a conturilor persoanelor fizice care nu sunt subiecți ai activității de întreprinzător) **fără ca organul fiscal să confirme luarea la evidență a contului bancar deschis** se sancționează cu amendă în proporție de 30% din sumele înscrise în acest cont.

Neînregistrarea sau înregistrarea tardivă în calitate de plătitor de TVA sau de subiect al impunerii cu accize se sancționează cu amendă în mărime de 10% din volumul de livrări impozabile, exceptând cazurile de livrări impozabile destinate numai exportului. În cazul aplicării penalității amenda prevăzută la art.261 alin.(5) nu se aplică.

Ne prezentarea sau prezentarea tardivă la organul fiscal de către contribuabil a informației despre contul bancar deschis în străinătate se sancționează cu amendă în mărime de 5000 de lei pentru fiecare cont bancar.

Folosirea blanchetelor de documente primare de un alt model decât cel stabilit prin act normativ în vigoare, precum și folosirea tipizateelor de documente primare plastografiate sau străine (inclusiv facturile fiscale) se sancționează cu amendă egală cu suma operațiunilor economice înscrise în astfel de documente.

Neasigurarea păstrării dărilor de seamă fiscale și/sau a documentelor de evidență și/sau lipsa totală ori parțială a evidenței contabile, ceea ce face imposibilă efectuarea controlului fiscal, se sancționează cu amendă în mărime de 50000 de lei, la care se adaugă suma impozitelor neachitate și a taxelor respective.

Ne prezentarea dării fiscale în termenele prevăzute se sancționează cu amendă în mărime de 1000 de lei pentru fiecare dare de seamă fiscală neprezentată, dar nu mai mult de 10000 de lei pentru toate dările de seamă fiscale neprezentate în termenele stabilite. Prezentarea tardivă a dării de seamă fiscale se sancționează cu amendă în mărime de 200 de lei pentru fiecare dare de seamă fiscală prezentată tardiv, dar nu mai mult de 2000 de lei pentru toate dările de seamă fiscale prezentate tardiv. Prezentarea dării de seamă fiscale care conține informație neautentică se sancționează cu amendă în mărime de 1000 de lei pentru fiecare dare de seamă fiscală prezentată care conține informație neautentică, dar nu mai mult de 7000 de lei pentru toate dările de seamă fiscale prezentate care conțin informații neautentice.

Ne prezentarea facturii fiscale în termenele prevăzute la art.117 și 117¹ CF se sancționează cu amendă în mărime de 3600 de lei pentru fiecare factură fiscală neprezentată, dar nu mai mult de 72000 de lei pentru toate facturile fiscale neprezentate în termenele stabilite.

Neînregistrarea facturii fiscale în Registrul general electronic al facturilor fiscale se sancționează cu amendă în mărime de 3600 de lei pentru fiecare factură fiscală neînregistrată, dar nu mai mult de 72000 de lei pentru toate facturile fiscale neînregistrate în termenele stabilite.

Conform articolului 260¹ CF, rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației și persoanele care sunt obligate să rețină impozitul la sursa de plată pentru neprezentarea sau prezentarea tardivă, neconformă, neautentică beneficiarului plăților a datelor ce țin de efectuarea plăților salariale, se sancționează cu amendă în mărime de 200 de lei pentru fiecare informație, dar nu mai mult de 5000 de lei.

Prezentarea către Serviciul Fiscal de Stat a unei dări de seamă fiscale cu informații sau date neveridice care duce la diminuarea intenționată a impozitelor, taxelor se sancționează cu amendă egală cu 30% din suma diminuirii. Dacă contribuabilul prezintă darea de seamă corectată, acesta nu va fi sancționat.

Una dintre încălcările frecvente este eschivarea de la calculul și de la plata impozitelor, taxelor. Fapta respectivă se sancționează cu amendă în mărimea impozitului, a taxei nedeclarate.

Neplata sau plata incompletă a impozitului pe venit în rate se sancționează cu amendă în quantum calculat, în modul stabilit la art.228 alin.(3) CF, unei perioade cuprinse între data stabilită pentru plata acestui impozit și data stabilită pentru prezentarea declarației fiscale. Suma neplătită a impozitului pe venit se determină ca diferență dintre impozitul calculat și plătit de contribuabil și impozitul pe care acesta era obligat să-l plătească. Impozitul pe venit care urmează a fi plătit reprezintă cea mai mică mărime din impozitul calculat care urma să fie plătit în anul precedent sau 80% din suma definitivă a impozitului din anul curent, scăzându-se trecerile în cont (cu excepția impozitului plătit în rate). Sancțiunea nu se aplică în cazul în care impozitul pe venit ce urmează a fi plătit este mai mic de 1000 de lei.

Lipsa timbrelor de acciz, a mărcilor comerciale de stat la mărfurile supuse accizelor pasibile de marcă obligatorie sau utilizarea unor astfel de timbre de acciz falsificate ori nevalabile se sancționează în cazul în care contribuabilul comercializează, transportă sau depozitează mărfuri fără Timbre de acciz sau cu Timbre de acciz falsificate ori nevalabile. Fapta se pedepsește cu amendă în mărime de 30000 de lei.

Agenții economici producători și importatori **care nu rerespectă regulile de comercializare a țigaretelor cu filtru** se sancționează cu amendă în mărime de 50% din valoarea țigaretelor cu filtru aflate în stoc la momentul controlului, pornind de la prețul de comercializare, dar nu mai puțin de 1000 de lei.

Comercializarea țigaretelor cu filtru la prețuri mai mari decât prețurile maxime de vânzare cu amănuntul declarate sau, începând cu 1 ianuarie 2009, fără indicarea prețului maxim de vânzare cu amănuntul declarat și a datei fabricării imprimate pe ambalaj (pe pachetul de țigaretete cu filtru), se sancționează cu amendă în mărime de 50% din valoarea țigaretelor cu filtru, aflate în stoc la momentul controlului, pornind de la prețul de vânzare cu amănuntul, dar nu mai puțin de 1000 de lei, cu confiscarea țigaretelor care nu au imprimate pe ambalaj (pe pachetul de țigaretete cu filtru) prețul și data fabricării [2, p.160-164].

Sanționarea nerespectării regulilor de executare silită a obligației fiscale se efectuează în modul următor:

Pentru împiedicarea funcționarului fiscal de a efectua executarea silită a obligației fiscale, persoanele fizice se sancționează cu amendă în mărime de 5000 de lei, iar agenții economici – în mărime de 10000 de lei. Neacceptarea spre păstrare de către contribuabil (reprezentantul acestuia) sau persoana lui cu funcție de răspundere a bunurilor sechestrate se sancționează cu amendă, aplicată persoanei fizice, de 5000 de lei, iar persoanei juridice – de 10000 de lei. Delapidarea, înstrăinarea, substituirea sau tănuirea bunurilor sechestrate de către persoana căreia i-au fost încredințate spre păstrare sau de către persoana obligată să le asigure integritatea, conform legii, se sancționează cu amendă egală cu valoarea bunurilor sechestrate, care au fost delapidate, înstrăinate, substituite sau tănuite. Efectuarea de operațiuni cu valori mobiliare sechestrate, după sistarea operațiunilor, se sancționează cu amendă, aplicată contribuabilului și registratorului, a câte 20% din suma operațiunii. În cazurile în care agentul economic, în mod intenționat sau din neglijență, a deteriorat sau a rupt un sigiliu legal aplicat va fi sancționat cu amendă în mărime de 40000 de lei.

Procedura de tragere la răspundere pentru încălcarea fiscală se aplică în conformitate cu legislația în vigoare în timpul și în locul examinării cazului de încălcare fiscală. Sancțiunea fiscală este o măsură cu caracter punitiv și se aplică pentru a se preveni săvârșirea, de către delincvent sau de către alte persoane, a unor noi încălcări, pentru educarea lor în spiritul respectării legii.

Pentru încălcarea fiscală poate fi aplicată sancțiunea fiscală sub formă de avertizare sau amendă. Avertizarea se aplică pentru încălcarea fiscală ne semnificativă. Amenda este o sancțiune fiscală care constă în obligarea persoanei care a săvârșit o încălcare fiscală de a plăti o sumă de bani. Amenda se aplică în cazurile de încălcare fiscală semnificativă. Amenda se aplică indiferent de faptul dacă au fost aplicate sau nu alte sancțiuni fiscale ori plătite impozite, taxe, majorări de întârziere (penalități) calculate suplimentar la cele declarate sau nedeclarate. Amenda reprezintă o parte a obligației fiscale și se percepe în modul stabilit pentru impunerea fiscală.

Sancțiunea fiscală nu se aplică, în întregime sau parțial, iar în cazul în care a fost deja stabilită se anulează, în întregime sau parțial, dacă se prezintă dovezi ce confirmă legalitatea tuturor acțiunilor (inacțiunilor) sau a unor acțiuni (inacțiuni) considerate anterior ilegale. Veridicitatea și autenticitatea dovezilor prezentate pot fi verificate de organul fiscal la sursă sau la alte persoane. Documentele prezentate cu încălcarea termenelor stabilite de organul fiscal sau după efectuarea controlului fiscal sunt verificate în mod obligatoriu. În cazurile prevăzute de art.260 alin.(1), (2) și (3) din Codul fiscal nu se aplică amenzi în cazul în care nu apar obligații suplimentare privind impozite și/sau taxe. De asemenea, impozitele, taxele și majorările de întârziere (penalitățile) nu se recalculează, sancțiunea fiscală nu se aplică în întregime sau, în cazul în care a fost deja stabilită, se anulează în întregime dacă contribuabilul a acționat în conformitate cu soluția fiscală individuală anticipată emisă în adresa sa potrivit Codului fiscal.

În cazul în care o persoană a săvârșit două sau mai multe încălcări fiscale, sancțiunea fiscală se aplică pentru fiecare încălcare fiscală și pentru fiecare perioadă fiscală în parte, cu excepția cazurilor prevăzute la art.188 alin.(2) din Codul fiscal. În cazul în care contribuabilul descoperă că darea de seamă fiscală prezentată anterior conține greșeli sau omisiuni și prezintă darea de seamă corectată, precum și în cazul în care contribuabilul nu are obligația prezentării dării de seamă, dar descoperă că au fost efectuate greșit calculul și plata impozitelor și taxelor, iar în urma acestora apar obligații fiscale suplimentare și acestea sunt achitate până la anunțarea unui control fiscal, amenda nu se aplică.

Examinarea cazurilor de încălcare fiscală comise de către contribuabilii mari se efectuează de către Direcția generală de administrare a contribuabililor mari, care este o subdiviziune structurală a Inspectoratului Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova. Misiunea Direcției constă în clari-

ficarea promptă, multilaterală, exhaustivă și obiectivă a circumstanțelor în care s-a produs cazul de încălcare a regulilor fiscale de către contribuabilul mare agent economic sau persoană fizică (sursa: REGULAMENTUL privind organizarea și funcționarea Direcției de examinare a cazurilor de încălcare fiscală de către marii contribuabili și recontrol) [2, p.135-134].

Concepte de reducere a fraudei fiscale

Fiecare persoană fizică sau juridică, firese, este cointereseată în majorarea venitului net după achitarea impozitului pe venit. Unii contribuabili își cresc venitul disponibil prin comiterea unor fraude fiscale. Structurile oficiale depun eforturi financiare pentru a identifica și a taxa abaterile de la normele fiscale. Fiecare individ se străduie să-și majoreze venitul disponibil. Prin venit disponibil vom înțelege soldul venit minus impozitul fără a scădea și alte obligațiuni financiare, plăți obligatorii. Majoritatea contribuabililor la Bugetul de Stat, în special lucrătorii bugetari, își onorează corect obligațiunile fiscale. Unii însă, prin diverse modalități, doar parțial achită impozitul pe venit. Venitul neimpozitat contribuie la creșterea deficitului bugetar și prezintă o anumită utilitate pentru contribuabilul respectiv. Știut e că utilitatea venitului, pentru orice persoană, este o funcție crescătoare, însă cu creșteri în descreștere. Adică, odată cu creșterea venitului individului, utilitatea acestora (a creșterilor) este tot mai mică, este în descreștere. Însă, fraudele fiscale nu întotdeauna rămân nesancționate: în unele cazuri individul, cu o anumită probabilitate $(1-p)$, își mărește venitul disponibil; în alte cazuri, cu probabilitatea (p) , își reduce venitul disponibil. Frauda fiscală depinde în mare măsură de raportul dintre quantumul impozitării și mărimea amenzii pentru comiterea fraudei fiscale. În acest context individul își stabilește mărimea optimă a venitului neimpozitat. Structurile impozitare pot influența mărimea venitului neimpozitat prin quantumul amenzii în raport cu quantumul fraudei fiscale. Deci, impozitarea și taxarea (amenda) optimă a venitului pot contribui la reducerea fraudei fiscale.

În continuare, notăm: W – venitul individului; V – venitul declarat al individului; $W-V>0$ – venitul nedeclarat; $T(W)$, $T(V)$ – funcția ce determină quantumul impozitului; $(W-T(W))$ – venitul disponibil al angajatului după achitarea impozitului respectiv; $(W-T(V))$ – venitul disponibil al angajatului în cazul în care individul a declarat nu venitul W , ci $V<W$; $A(W-V)$ – funcția ce determină quantumul amenzii pentru modelarea venitului de $(W-V)$. În acest caz, venitul disponibil al individului va constitui: $(W-T(V)-A(W-V))$. Admitem că frauda fiscală a angajatului poate fi identificată cu probabilitatea p , deci neidentificată – cu probabilitatea $(1-p)$. Probabilitățile P și $(1-p)$ constituie ponderile veniturilor disponibile: $(W-T(V)-A(W-V))$ și $(W-T(V))$. Altfel spus, individul speră să realizeze venitul disponibil: $U=(1-p)*(W-T(V))+p(W-T(V)-A(W-V))$, unde U – funcția utilității venitului disponibil probabil. Notăm prin $E(u)$ speranța matematică a venitului disponibil al angajatului în muncă. Individul, în scopul de a-și majora quantumul venitului disponibil, 2% din venitul său de 100% nu le declară. În acest limbaj al procentelor, angajatul în muncă își maximizează speranța matematică a utilității:

$$\text{Max} \{(1-p)(W-T((1-2)W))+p(W-T(W)-A(2W))\}_{0<2<1}$$

Problema individului se reduce la identificarea părții 2 nedeclarate în scopul realizării unui venit disponibil maxim, determinat de valoarea maximă a speranței matematice a venitului disponibil:

$$\text{Max } E(u)=(1-p)U(W-T(V))+p U(W-T(V)-A(W-V)).$$

Adică, speranța matematică a utilității venitului disponibil al individului este egală cu suma utilității venitului $(W-T(V))$ cu ponderea $(1-p)$ și a venitului disponibil $(W-T(V)-A(W-V))$ cu ponderea P . Probabilitățile P și $(1-p)$ depind de capacitatea individului de a comite fraude fiscale, de calitatea controlului fiscal prestat de către structurile guvernamentale.

Știut e că funcția $E(u)$ poate realiza valoarea maximă dacă $\frac{\partial E(u)}{\partial V}=0$ și $\frac{\partial^2 E(u)}{\partial V^2}<0$.

Altfel spus, speranța matematică a venitului disponibil este o funcție crescătoare cu creșterile în descreștere până când acestea (creșterile) vor fi egale cu zero, numite creșteri marginale. Afirmția poate fi interpretată grafic (Fig1,2).

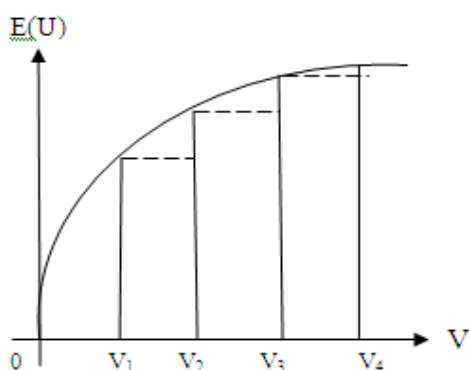

Fig.1. Funcția E(u) este crescătoare

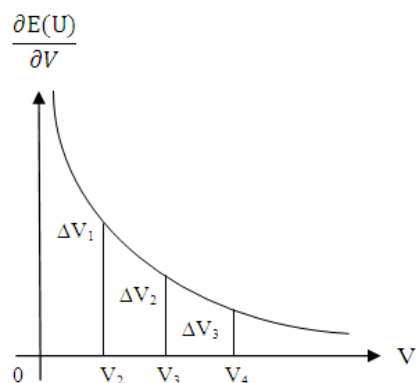

Fig.2. Creșterile funcției E(u) sunt în descreștere.

$$\frac{\partial E(u)}{\partial V} = (1-p)U^1(W-T(V))*(-T^1(V)) + pU^1(W-T(V)-A(W-V))*(-T^1(V)-A^1(W-V))*(-1) = -(1-p)T^1(V)*U^1(W-$$

$$T(V)) + p(-T^1(V)+A^1(W-V))*U^1(W-T(V)-A(W-V))=0$$

$$\frac{\partial^2 E(u)}{\partial V^2} = (1-p)(T^1(V))^2 U^{11}(W-T(V)) - (1-p) T^{11}(V) U^1(W-T(V)) + p(T^1(V)-A^1(W-V))^2 U^{11}(W-T(V)-A(W-$$

$$V) - p(T^{11}(V)+A^{11}(W-V)) U^1(W-T(V)-A(W-V)) \leq 0$$

Observăm că $\frac{\partial E(u)}{\partial V} > 0$ $V=0$, iar

$\frac{\partial E(u)}{\partial V} < 0$ $V=W$,

deci există valoarea optima $V=V^*$, $0 < V^* < W$ pentru care individul își poate crește venitul disponibil, prin intermediul fraudei fiscale.

Exemplu

Admitem că funcția ce determină cuantumul impozitului are forma $T(W) = aw$; $T(V) = av$, unde $V \geq V_0$ (Fig.3).

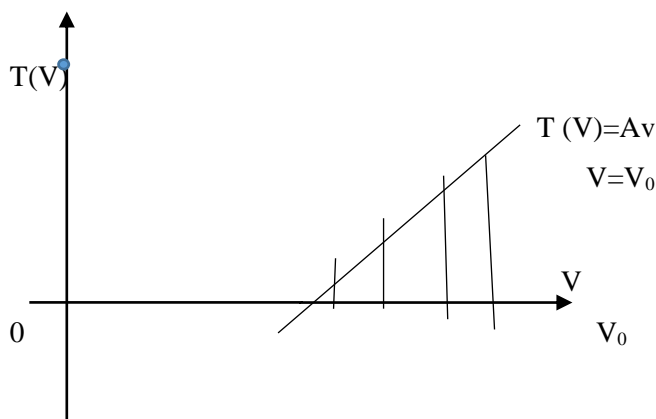

Fig.3. Impozitarea proporțională cu venitul.

Iar funcția ce determină cuantumul amenzii are forma: $A(W-V)=b(W-V)$, unde $b>a$

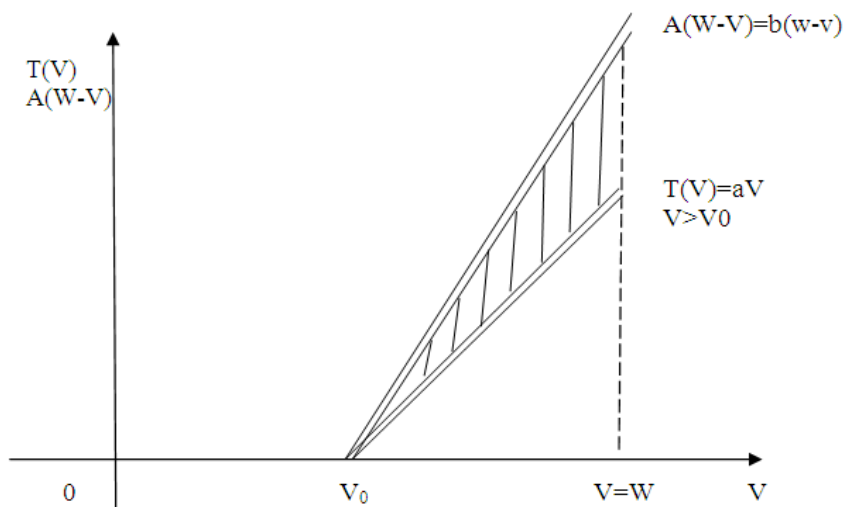

Fig.4. Amenda proporțională în fraudă fiscală.

Venitul disponibil al angajatului după achitarea impozitului respectiv trebuie să constituie:

$$W-T(W)=W-a*W=W(1-a),$$

Venitul disponibil după fraudă fiscală:

$$W-T(V)=W-a*V>W-a*W; aV<aW,$$

Surplusul veniturii disponibil: $aW-aV>0; V>V_0$.

În cazul în care fraudă fiscală este identificată, venitul disponibil al individului va constitui:

$$W-T(V)-A(W-V)=(W-aV)-b*(W-V)=W(1-b)+V(b-a).$$

Speranța matematică a veniturii disponibil al individului va constitui:

$$(1-p)(W-T(V))+p(W-T(V))-A(W-V)=(1-p)(W-aV)+p(W-aV-bW+bV)$$

Valoarea optimă, pornind de la interesele individului, poate fi determinată din condiția

$$(1-p)*(-a)-ap+bp=0; ap-a-ap+bp=0;$$

$$a=b_p$$

Deci, individul respectiv trebuie să-și elaboreze baza de date: cuantumul impozitului (a); cuantumul amenzii (b).

Probabilitatea p cu care fraudă fiscală poate fi identificată de către structurile oficiale:

Pentru structurile oficiale: dacă, de exemplu, probabilitatea că fraudă fiscală poate fi identificată constituie $p=0,1$, atunci $a=bp$; $a=b \cdot 0,1$; $b=\frac{a}{0,1} = 10a$.

Deci, amenda trebuie să constituie taxe de impozitare înzecită. Dacă probabilitatea $p=0,01$, atunci amenda specifică (la o unitate) va constitui 100a. În acest context: eforturile depuse de către structurile guvernamentale pentru identificarea fraudelor fiscale și cuantumul amenzilor sunt în dependență inversă; fraudele fiscale nu trebuie să fie „iertate” prin legislații; sancțiunile (amenziile) în timp necesită a fi actualizate. Să examinăm raportul dintre parametrii a și b pentru speranța matematică $E(U)$

$$E(U)=(1-p)U(W-T(V))+pU(W-T(V)-A(W-V))=(1-p)U(W-aV)+pU(W-aV-b(W-V))=(1-p)U(W-aV)+pU(W-aV-bW+bV)$$

$$\frac{\partial E(u)}{\partial V}=(1-p)(-a)U^1(W-aV)+p(b-a)U^1(W-aV-Bw+bV)=0$$

$$-(1-p)aU^1(W-aV)+p(b-a)U^1(W-aV-Bw+bV)=0$$

$$\frac{PU^1(W-aV-bW+bV)}{(1-p)U^1(W-aV)} = \frac{a}{b-a} = \frac{1}{\frac{b}{a}-1}$$

De exemplu, $b=5$; $a=0,5$; atunci $\frac{1}{\frac{b}{a}-1} = \frac{1}{\frac{5}{0,5}-1} = \frac{1}{9}$;

Pentru $b=4$; $a=0,2$; $\frac{1}{\frac{4}{0,2}-1} = \frac{1}{19}$

Dependența raportului $\frac{a}{b-a}$ de parametrii a și b

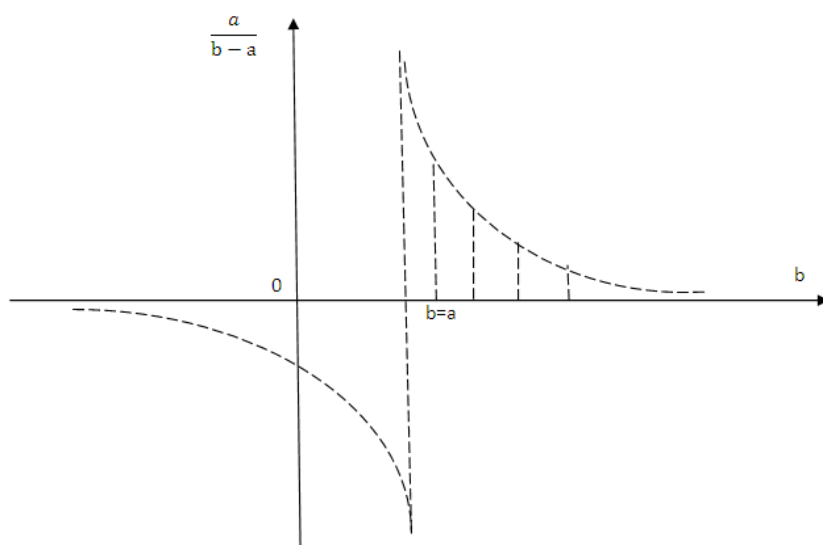

Fig.5. Dependența raportului $\frac{a}{b-a}$ de b .

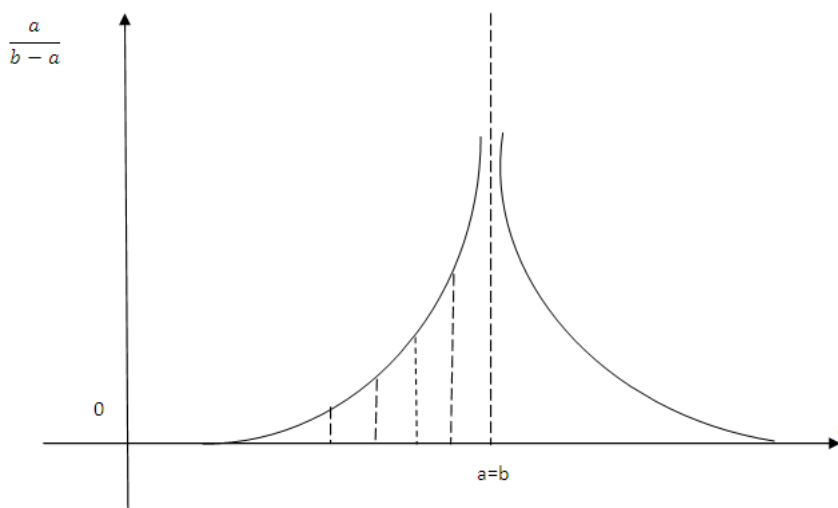

Fig.6. Dependența raportului $\frac{a}{b-a}$ de a .

Să determinăm valoarea raportului pentru cazul general. În acest scop din relația

$$pU^1(W-T(V))-A(W-V)(A^1(W-V)-T(V))=(1-p)U^1(W-T(V))$$

rezultă

$$\frac{PU^1(W-T(V))-A(W-V)}{(1-p)U^1(W-T(V))} = \frac{T^1(V)}{A^1(W-V)-T^1(V)} = \frac{1}{\frac{A^1(W-V)}{T^1(V)}-1}$$

Admitem că funcțiile ce determină cuantumul impozitului, al amenzii au forma respectivă:

$$T(V)=a_1 V+a_2V^2 \quad A(W-V)=b_1(W-V)+b_2(W-V)^2,$$

atunci

$$\frac{PU^1(W-T(V))-A(W-V)}{(1-p)U^1(W-T(V))} = \frac{1}{\frac{b_1+2b_2(W-V)(-1)}{a_1+2a_2V}-1} = \frac{1}{\frac{b_1+2b_2(W-V)}{a_1+2a_2V}-1}$$

Interpretarea economică a raportului:

$$\frac{PU^1(W-T(V))-A(W-V)}{(1-p)U^1(W-T(V))}$$

Numărătorul – creșterea ponderată a utilității venitului disponibil al contribuabilului în cazul comiterii fraudelor fiscale.

Numitorul – creșterea ponderată a utilității venitului disponibil al individului în cazul în care fraudă fiscală nu a fost identificată.

În opinia contribuabilului, raportul trebuie să fie cât mai mic posibil. Minimizarea raportului poate fi realizată prin intermediul regulatorului $\frac{A^1(W-V)}{T^1(V)}$, care este în dependență inversă cu raportul creșterilor ponderate. Reducerea taxei de impozitare a venitului individului și creșterea nivelului de taxare a fraudei fiscale contribuie la reducerea raportului creșterilor ponderate. În acest context: creșterea amenzii specifice (b) contribuie la reducerea raportului $\frac{a}{b-a}$ și, deci, și a raportului creșterilor utilității ponderate (Fig.5); reducerea impozitului specific (a) contribuie la micșorarea raportului utilităților ponderate.

Concluzii

Nimănui nu-i place să plătească taxe și impozite, indiferent dacă vorbim de persoane fizice sau juridice. Sentimentul de aversiune față de taxele plătite la stat este puternic. Acest lucru se datorează nenumăratelor cauze de fraudă din fondurile autorităților, precum și proastei gestionări.

Fraudele fiscale ale personalului au un impact negativ asupra dezvoltării economiei în ansamblu, asupra Bugetului de Stat. Reducerea acestora (a fraudelor) este în interesul societății.

Modalitățile de reducere a fraudelor fiscale pot fi cele mai diverse. În afară de cele tradiționale (diverse controale fiscale), o modalitate ar fi crearea premiselor pentru contribuabili la Bugetul de Stat care ar minimiza mărimea venitului neimpozitat. La dispoziția contribuabilului și a structurilor fiscale este pus un „regulator”.

Acesta (regulatorul) este format din raportul amenzii către impozit per unitate de venit. Reducerea impozitului specific și creșterea considerabilă a amenzii pot contribui la reducerea fraudelor fiscale. În acest context, sunt necesare cercetării științifico-practice în scopul identificării taxelor de impozitare, de amendare. Impozitul progresist va fi însoțit și de amenzi exponențiale. La baza deciziilor în ce privește formele de impozitare, de amendare trebuie puse problemele Bugetului de Stat, nivelul de polarizare a societății după nivelul de venituri.

Referințe:

1. CAPRIAN, I., ULIAN, G., GANEA, V. *Controlul financiar-fiscal în Republica Moldova*. Chișinău, 2013, p.107.
2. ULIAN, G., CAPRIAN, I., COJOCARU, M. *Administrarea fiscală*. Iași, 2019, p.160-166
3. ALLINGHAM, M.G., SANDMO, A. Income Tax Evasion a Theoretical Analysis. In: *J. Public Econ.*, 1972, no3/4.

Date despre autor:

Iulia CAPRIAN, doctor, conferențiar universitar, Facultatea de Științe Economice, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: kaprianusm@gmail.com

Prezentat la 17.12.2019